

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Pe un an 60 coroane. — Pe șase luni 30 coroane. — Pe trei luni 15 coroane.
Ziarul apare Marțea, Joia și Sâmbăta

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după învoială

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Program de lucru

IX

Fiecare popor ține la memoria părinților săi. Creștinii punem cruce la căpătâiul, unde dorm somnul vecinic iubirii noastre.

Sânt aceste locuri sfinte, locul lor de odihnă, neconturbat de sgomotul lumii, locul cel mai de cinste, ce le putem reserva memoriei lor.

Sânt aceste locuri de onoare, locuri de cinste. Ele au situațiunea cea mai frumoasă.

Noi Românii le avem de comun în vârful dealului în jurul sfintelor biserici. De câteori mergem la sfânta biserică, ne oprim la mormântul iubitorilor noștri, și rostim o rugăciune pentru odihna sufletului lor, tot așa când eșim din sfânta biserică.

Locul e îngrădit cu gard, cu zid, unde se poate cu pălan de scânduri, și jur împrejur sânt plantați pomi. La intrare este poarta cu încuietorea.

Fiecare mormânt are crucea sa deosebită, pe ea este gravat, sau scris numele răposatului cu indicarea datelor personale din viața răposatului. Robul lui Dumnezeu născut atunci, și atunci, răposat atunci și atunci, în vârsta de atâția ani.

Monumentul s'a ridicat prin soția prin fii sau alte rudeni ale răposatului.

Mormântul e îngrijit și e înfrumusețat cu flori. El e casa răposatului și casa trebuie ținută frumos, în stare bună, din evlavie cătră iubitul răposat.

Intreg cimiterul este o grădină frumoasă, cu cărări largi, cu mormintele în șiruri bine rânduite.

Un plan al cimiterului, un plan cu gropile numerotate este la oficiul parohial, și fiecare știe, unde e mormântul iubitului său, și aceasta o poate ști cu ușurință după zeci de ani.

Așa fac alte popoare, așa e la alte popoare.

Pe frontispiciu stă inscripția cu citate din sfânta scriptură. Inscripția germană este: «Ort der Ruhe». Locul de odihnă.

Inscripție potrivită, căci cine n'a aflat odihnă în lume, acela află odihna în cimiteriu.

Și noi cântăm la canonul morților la Luminândă: Acum m'am odihnit și am aflat ușurare multă.

Muierile noastre în fiecare Sâmbătă seară pun și aprind tămâie la mormintele iubitorilor lor și îi glăsuiesc, le cântă versuri de tânguire.

Maica iubitoare își desmeardă cu cuvinte dulci fetița din groapă, și o chiamă la sine. Vântul e rece, ghiata stă sloiu pe streșinile dela casa parohială și dela biserică, și mama chiamă gingașa odraslă, o chiamă din mormântul rece.

Și scenele acestea jalnice se petrec săptămână de săptămână.

Suntem în cimiter, în locul de odihnă al iubitorilor noștri.

Așa ne stimăm noi morții noștri, așa stimăm noi memoria răposatorilor noștri.

Așa fac alte neamuri, și așa trebuie să facem și noi.

Vorbim la programul de lucru. Și noi avem morții noștri, iubirii răposatorilor odihnesc, dorm somnul de veci, în așteptarea învierii a doua.

Cimitirurile noastre încă sânt în jurul bisericii, dară ele nu sânt îngrădite nici cu gard, nici cu pălan, nici cu zid, nici cu șanț nici cu gard viu.

Mormintele nu sânt săpate, nu sânt îngrijite, morții noștri nu zac sub mirosul de busuioc sau de tămâiță.

Mormintele nu sânt orânduie în șir bine plănuite și numerotate, printre cruci are pășune calul părintelui sau umblă rămătorii satului.

Se necinstește locul sfânt. Să curmăm cu asemenea lucruri rușinoase și degradatoare. Să dăm cinstea cuviincioasă cimitirurilor noastre. Să le îngădim, să le curățim, să facem din ele grădini cu flori mirositoare.

Să ne fie sfântă memoria părinților noștri și locul lor de odihnă.

Unificarea organizației noastre bisericesti

De: Dr. Gheorghe Comșa.

Șaguna nici decum nu și-a închipuit aplicarea Statutului Organic în așa chip, ca cineva să ajungă episcop fără consimțământul hotărâtor al Mitropolitului. Deci în înțelegere bună cu sinodul electoral a evitat să se lege de un favorit al său și a stăruit ca Ioan Popasu să fie episcop la Caransebeș.

Această procedură și azi s'ar putea aplica. Sinodul episcopesc contribuie mult ca în treptele înalte bisericesti să ajungă cei mai distinși clerici. Sinodul diecezan va alege dintre aceștia, deci nu poate avea teamă, că se vor recruta episcopi dintre persoane lipsite de vrednicie.

Părintele Pușcariu mai spune, că ar trebui să se aleagă în sinoade și congrese persoane distinse dintre mireni, dar

conclude la urmă așa: «Cauza principală care a produs asemenea stări, mi se pare a fi aceea; că factorul principal în biserică, preoțimea, este lipsită de influența ce ar trebui să aibă la alegerea episcopilor»¹.

Constatăm aici părerea fraților preoți din vechiul regat, cari după cât am putut observa ar dori ca elementul laic să fie reprezentat în măsură egală în corporațiunile înalte bisericesti. Preotul Ioan D. Petrescu crede a fi bine ca episcopul să se aleagă de un colegiu eparhial compus din clerici și mireni în așa chip ca douăzeci de comune bisericesti să trimită un preot și un mirean în colegiul eparhial, din care să facă parte și miniștrii, preșidenții corpurilor legiuitoare, ai curților de justiție, precum și episcopii eparhioți și protopresbiterii eparhiei vacante. Intrucât nu s'ar accepta cu ocaziunea unificării definitive a organizației bisericesti, soluția ca sinodul episcopesc să aleagă pe episcopi, părerea părintelui Petrescu ar fi cea bună pentru a o trece în faptă. De sine înțeles, că în aceste două cazuri, fiind toți episcopii eparhioți de față la actul alegerii, nu ar mai rămânea multe motive ca actul electoral să se mai trimită sinodului episcopesc.

O comparație sumară între constituția mitropoliei ortodoxe-române și a bisericii ortodoxe sârbești din fosta Ungarie ne poate servi eventual cu indigitări practice la rezolvirea problemei noastre.

Constituția bisericii române e mai înaintată și mai perfectă. E mai înaintată fiindcă elementului mirean i-a dat o ingerință mai mare în trebile bisericesti și este mai perfectă fiindcă protopresbiteratul este o arteră mai plină de viață ca în biserică sârbească, unde până de prezent numai alegerea protopresbiterului este normată nu însă și sfera de competență.² Protopresbiteratul nostru prin scaun, sinod, comitet și epitropie are rol însemnat. Statutul organic în § 33 normează sfera de competență a scaunului protopopesic în 4 puncte. Scaunul acesta complanează și eventual decide între altele divergențele iscate între preoți și controversele comunelor bisericesti în privința exagerării stolerilor. Acest for supraveghează și purtarea fețelor bisericesti în prima instanță. Toate acestea nu se găsesc în biserică sârbească.

Relievez aici o observare cu privire la un defect al Statutului Organic. Conform acestuia senatul bisericesc al Consistorului are a judeca despre excesele preoțimii și ale poporului, ce privesc datorințele lor

¹ ibid. p. 115.

² Konek Sándor: Egyházjogtan. Budapest. 1903 pag. 327.

bisericești. Acest drept îl are Consistorul și în absența episcopului, nefiind ceva normă în privința aceasta. În chipul acesta se rezolvă multe afaceri de natura aceasta fără concursul episcopului. La tot cazul ar trebui să se normeze, ca chestiunea să se supună ulterior episcopului spre deliberare. E vorba doar de chestiuni importante, căci Consistorul judecă în senatul bisericesc asupra preoților ori în ce funcțiune, protopresbiterilor, profesorilor de teologie, catiheților și candidaților de preoți.¹ Canonul 36 dela Cartagena, canonul 9. Sinod IV etc. spun apriat, că puterea judecătorească o au episcopii respective episcopatul. Poziția episcopatului trebuie deci asigurată în mod corăspunzător.

Biserica ortodoxă română se pare a lăsa mai mult din puterea centrală. Aplică mai mult principiul decentralizării ca cea sârbească. Ambele purced în privința organizării dela comuna bisericească. La sârbi însă nu este independență în administrația comunei bisericești ca în biserica noastră, fiindcă comuna este sub un fel de tutorat al Consistorului. La sârbi protopresbiteratul nu are amestecul provăzut în biserica noastră. Protopresbiteratul nostru are 6 preoți în scaun, iar în sinod $\frac{1}{3}$ parte preoți și $\frac{2}{3}$ părți mireni. Comunele sunt deci reprezentate în mod considerabil și pot să-și apere interesele lor. Comunele bisericești au sinoadele lor parohiale în care nu se practică sistemul reprezentativ, pen-trucă oricare parohian majorean, de sine stătător și nepătat își are locul său în sinod. La sârbi numai în acel caz este cineva membru al sinodului, întrucât numărul membrilor parohiali cu drept de vot nu trece peste cincizeci. Peste cifra aceasta sinodul este compus la sârbi după sistemul reprezentativ. Pe două mii suflete cad 30, pe patru mii 60 iar pe șase mii cad 90 deputați în sinodul parohial. Dacă cifra trece peste șase mii, atunci se aleg 120 deputați. Deci alegătorii originali își impun voința lor, dar cei aleși în sinodul parohial trec mai departe acea voință alegând comitet parohial din 8—24 membri. Acest comitet la rândul său alege epitropi, cari sunt niște funcționari ai comitetului, care veghiază asupra lor.

Autonomia bisericii române era mai

¹ Regulament pentru procedura judecătorească în cauzele disciplinare. Sibiu, 1912 pag. 8.

sigură ca a Sârbilor dela 1868 încoace din motivul că organizația bisericii era normată mai precis.

Sârbi au mai multe dieceze cu toate că e mai redus numărul credincioșilor. Sinodul sau «soborul» eparhial sârbesc nu are număr determinat de membri. Membrii din oficiu sunt: episcopii, protopopii, referentul școlar diecezan al școalelor elementare, exmisul patronului gimnaziilor sârbești din teritoriul diecezei și din câte 1 (un) deputat ales după protopresbiterate al institutelor de catehizație și al corpurilor didactice dela școalele medii și preparandii.

La noi e altcum. Episcopii sunt membrii naturali, dar protopopii și persoanele didactice pot fi membrii numai dacă sunt aleși.

În privința alegerii de episcop încă e deosebire, fiindcă în biserica sârbească episcopul e ales de sinodul episcopesc iar la noi de sinodul diecezan. Practica noastră are legătură strânsă cu principiul autonom, fiindcă sinodul diecezan este organ al diecezei, dar nu se poate zice acest lucru despre sinodul episcopesc.

Consistorul sârbesc nu se împarte în senate, ci pe lângă Consistor are două organe independente: comisiune administrativă eparhială și comisiune școlară.

(Va urma).

Marele Sfat și preoțimea

de Iosif Trifa, preot.

Hotărât în ședințele trecute a Marelui Sfat s'a manifestat un curent ostil față de noi, un curent care trebuie să ne pună pe gânduri și mai ales pe lucru pentru organizarea și eluțarea drepturilor noastre.

O lovitură a fost pentru noi felul cum s'au disputat și rezolvat acolo afaceri despre noi — o lovitură neașteptată (și nemeritată) carea ne doare și pe carea n'o putem uita și nici va fi bine să o uităm ci trebuie să stăruim asupra ei. — A fost acolo vorba și propunerea ca și preoții să capete o fărâcă materială pentru ași asigura după sărăcia și mizeria de veacuri un trai mai onest pentru ei și creșterea copiilor lor. Feliul cum a fost primită, discutată și rezolvată această propunere ne dă curat impresia că ar fi fost vorba tot de «popii valachi» de acei «popii» urgisiți cari trebuie ținuți mai departe în starea lor umilă, săracă și năcăjită.

Care să fie oare cauza curentului neașteptat împotriva noastră? Să fie oare curentul un semn că noi n'am fi avut rostul și rolul nostru întru întruparea României Mari?

Au este el oare un semn o mustrare, că nu ne-am fi făcut datoria în aceste vremi isto-

rice? Rolul istoric al preoțimii române așa cred că e vădit în mod netăgăduibil.

Și iarăși cine s'ar putea ridica să ne contesteze rolul ce l'am avut noi în vremile mari din zilele noastre?

Clujul și Șoproșul ne sunt doară mărturie grăitoare cum și străinii bine înțelegeau însemnătatea, rosturile și rolurile noastre. Și dela răboiu încoace n'am fost oare noi tot aceiași vestitori și luptători din trecut?

Ba da acolo am fost santinelă neadormită la postul datoriei. Mi-aduc aminte de revoluția din toamna anului 1918. O mare bătăuță cumplit de valurile curentelor distructive devenise și viața noastră socială. Noi preoții am fost atunci singura stâncă care a sfărâmat valurile curentelor purtătoare de otravă și moarte. Mulți cari azi sunt în Marele Sfat — și poate au votat contra noastră — nouă ne trimeteau atunci vorbe și scrisori după scrisori: «faceți preoți totul, luminați, liniștiți poporul». Mi-aduc aminte și niciodată nu voi uita zilele acelea. În casa mea era durere. Soția mea chinuă cumplit în boala spaniolă. Afară în sat erau stări tot mai îngrijitoare și tulburi. O deputațiune de săteni se prezintă la mine zicându-mi: «Părinte, Dta ești singur pe care Dumnezeu te-a lăsat în slujbă, vino între noi, fă-ne lumină, rânduială, căci lucrurile merg rău». Și mi-am lăsat soția muribundă. Cu capul legat pentru durerile fizice și sufletești ce parcă mă zdrobiau am plecat. Am alergat din deal în deal dela om la om din ședință în ședință și cu graiu convins, înțelegător am luminat afacerile, am instituit gardă, rânduială.

Se apropiă Alba-Iulia. Soția îmi murise. În casa mea să spărgă fericirea, bucuria dar eu vestiam poporului o bucurie mare, o lume nouă cu un soare și o soartă mai bună.

În vremea ce îngropam soția alegeam și delegați să plecăm la Alba-Iulia de unde așteptam să învieze visurile și așteptările noastre de veacuri. — Toți frații mei preoți au purtat această sarcină. Toți ca și tot atâția Moise scularăm poporul și-l duserăm la Alba-Iulia. Și azi să întrebăm de o recunoștință mai mare când ni să contestă și o fărîcă?

Dar bine — va obiecționă cineva: «v'ați împlinit misiunea nu mai e lipsă de voi». Acela care astfel ar crede să poftască aici prin satele noastre și degrab să va convinge că noi și azi purtăm apostolie doară mai grea ca cea din trecut. În trecut am purtat apostolie națională pe care bine poate vedea ori cine că și azi trebuie să o continuăm, desăvârșim. Azi apoi trebuie să facem și altă apostolie: împotriva curentelor primejdioase cu cari străinii ne-au otrăvit în oarecare măsură și cearcă tot mai mult să ne otrăvească poporul. — Dacă deci în trecut am avut un rol atât de mare, dacă în prezent avem grele misiuni de împlinit și în viitor ne așteaptă poate și mai grele, care poate fi pricina curentului ostil față de noi?

Unii au reproșat că pentru socialiști. Splendid! Adecă de dragul socialiștilor cari de câteori numai să poate ne tulbură apele no-

FOIȘOARA

Statutele

societății tinerilor ortodoxi români din tractul protopresbiteral Făgăraș.

§. 1. Să înființeze o societate cu numele de: «Societatea tinerilor ortodoxi români».

§. 2. Scopul acestei societăți este a organiza întrunirile și convenirile tinerimei așa, ca să progreseze în viața morală, pentru binele său și al obștei; a respecta pe superiori și a să purta corect față de semenii săi; a se purta cu bunăcuviință la toate petrecerile și producțiunile aranjate de tinerime și a ocoli tot ce jignește bunul simț. Fiecare fecior sau fată română ortodoxă, care a terminat școala de repetiție, trebuie să între în societatea tinerimei, fiind dator a solvi la înscriere taxa statorită de comitetul parohial.

§. 3. Din această societate iese: a) cel ce se căsătorește; b) cel ce a fost admoniat odată pentru faptele contrare legii și moralului public și nu să îndreapteză; c) cel ce duce o viață scandaloasă vădită.

§. 4. Pentru ajungerea scopului să formează fondul societății: dela colindatul la Crăciun, din taxe, pedepse și venitele dela producțiuni și ajutoare, cari au menirea: a) a construi un pavilion eventual pentru iarnă o casă de joc, ca să nu se mai adune tinerii la crășmele publice; b) a abona foi pentru tinerime și a augmenta biblioteca parohială. — Toate acestea formează proprietatea societății tinerilor, stând sub controlul bisericii ortodoxe române.

§. 5. Membru al societății să consideră orice tiner român de 15 ani și orice tineră română, care au împlinit 14 ani și să obligă prin subscriere în o «Condică» a observa toate cele cuprinse în §§-i acestor statute. — Indată după examenul școlar, preotul conscrie elevii eșiți din școala de repetiție în condica societății și aceștia sau părinții lor plătesc taxa de 30 fil., pentru cei săraci sau orfani să poate da dela biserică, și s'au declarat prin subscriere la observarea statutelor societății, vor fi considerați ca membrii societății, având a se bucura de toate drepturile și a purta toate sarcinile.

§. 6. Aceia cari nu vor voi a intra în sânul societății, vor fi excluși dela petrecerile tiner-

rilor, în felul, că de va fi fată, nici unui tiner din societate nu i va fi permis a o lua la joc, de va fi fecior nici unei fete nu-i va fi permis a juca cu el.

§. 7. Acela care deși la conscrierea făcută la încheierea anului școlar nu au intrat în sânul societății, totuși mai târziu sub influența mijlocului constrângător de sub §. 6. s'ar vedea nevoit a cere înscrierea sa de membru al societății, după consfătuirea membrilor să fie primit, obligându-se însă că va plăti taxa de înscriere și pedeapsa de 2 coroane. — În sânul societății să primesc și tineri români de ambele secse, de alte confesiuni, plătind taxa statorită de comitetul parohial.

§. 8. Parohul este președinte pe viață al societății având a raporta din caz în caz despre purtarea tinerimii — comitetului parohial.

§. 9. Pe lângă paroh, comitetul parohial are a alege și denumi din sânul său pe cel mai solid și evlavios membru ca «Tatăl» feciorilor. Denumirea să face totdeauna la organizarea din trei în trei ani a comitetului parohial.

(Va urma).

stre naționale, sunt gata ai noștri mai mari să uite trecutul nostru și jertfele noastre.

Alții ne învinuiesc că facem «clericalism». Ridicoll! Moșul preotesei mele umbla cu crucea și feștania după picoci în sat. Nu-i de mult de când a murit (poate vor mai fi «clericaliști» cu straița ca el) și să vede că am progresat uimitor. Când mă gândesc la sârmanul preot român cu lupta și grija familiară scrisă pe fața lui (și pe reverenzile lui învechite și verzi) — aceasta învinuire ar fi o curată batjocură.

Dacă deci nici o învinuire bază justificată nu poate avea — care poate fi pricina ostilității? Pricina așa cred că e curentul acela curios care nu ne poate vedea cu ochi buni pe noi «popi» — prejudeția aceea care nu judecă mai adânc ci ne crede pe noi «popi» putrezi de bogăți. Pricina este curentul acela greșit care numai la datorii ne vede și ne apreciază — dar la drepturi, onoruri ne lasă în umbră și'n uitare ba încă ne trage și câte o lovitură.

Cu durere o spun că în România noastră de noi visată, de multeori și în multe locuri par'că suntem tot «popii valachi» din trecut.

Sunt păstor aici departe la munfe. Arareori es în lumea largă de aici din cuibul meu. Mi-aduc aminte de când după «spargerea lumii» m'am pogorât și eu mai întâi să văz vremile schimbate și lumea noastră cea nouă. Cu drag înaintam prin România noastră. Imi venea par'că să strâng în brațe să sărut pe toți de bucuria și fericirea că Dumnezeu m'a învrednicit să ajung aceste sfinte vremuri. Par'că abia apucam să văd ce duh stăpânește prin orașele noastre cele mari. — În Sibiu mă prezint în ceva afacere la un oficiu «înalt». Din felul cum am fost acolo tractat ca preot român părea că mă simțesc dus înapoi în vremile de urgie și batjocură a «popilor valahi». Par'că și acum văd acele priviri severe, reci desprețuitoare din cari par'că citeam întrebarea «da popa ăsta ce mai caută pe aici».

Bine potolit în ferbințele mele m'am reîntors în cuibul meu. Iată tot atâtea lucruri din cari nu putem eși pe altă ușă decât pe aceea a concluziei dureroase că nu suntem prețuiți și tractați așa cum așteptam și meritam în virtutea prestațiilor noastre. Dar dacă în M. S. a suflat un vântușor potrivit nouă încă nu urmează să sporim mai departe ostilitățile între noi, să dăm drumul certelor și desbinărilor de clasă.

Hotărât nu e vremea ostilităților când în toate părțile avem vecini pe cari îi doare și nu pot uita mărirea pierdută.

Nu putem însă tăcea până în sfârșit. Ne doare și trebuie să strigăm să ne spunem păsurile ca ele să fie auzite și sanate.

Nu să săpăm prăpăstii de clase și să ridicăm privilegii ci cu gând curat ne ridicăm să cerem ca și acolo «sus» să fim prețuiți și ajutați așa precum aici jos în popor noi suntem totdeauna chemați și mânați la datorii de împlinit. Cât ne privește pe noi preoții fără întârziere să ne întărim organizația. Fie ca curentul neașteptat din Marele Sfat să ne strângă pe toți sub steagul și lozinca «prin noi înșine».

Vidra de sus, la 15 Septembrie 1919.

Din Reșița

Ni se scriu următoarele: Regimentul Nr. 108 infanterie de Orăștie compus din inimoșii flăcăi ai Ardealului, încadrat în parte de ofițeri din vechiul Regat, sub conducerea înțeleaptă a inimosului și energicului Colonel Budeanu i-a revenit însărcinarea de a restabili ordinea și liniștea și aci și dea face tranziția la relațiile normale a Reșiței și a înălțătoarelor ei regiuni.

Abia sosit bravul comandant de garnizoană a sondat terenul, alta zi a și conchemat, în sala de consfătuire a casei comunale toată lamura inteligentă, reprezentanții comerțului și a industriei, unde pe lângă cele multe a declarat următoarele:

«Cu adâncă bucurie sosind aci fac cunoștință cu reprezentanții orașului a comerțului și a industriei.

Comerțul este liber. Rechiziție nu se face din partea armatei. Firul timpului de pace trebuie să l aducem iarăși în mișcare.

Noi suntem aici pentru asigurarea ordinii și a liniștei. — Voim apropierea legăturilor sufletești dintre diferitele clase sociale și naționalități și a armoniza comunal trai al populației de care se simte atâtea nevoie, voim a strânge legăturile de amicitie între armata română și

populație și în scopul acesta voim a aranja o festivitate ca și cea din Caransebeș în beneficiul orfanilor și a văduvelor de război indiferent de naționalitate.

Trebuie să ne dăm bine seama ce însemnează în timpul acesta un mic ajutor bănesc pentru cei rămași pe drumuri, fără sprijin, fără ajutor, în urma sacrificiului pentru binele comun al părinților și soților lor.

Să ne dăm bine seama de acești orfani ai vremii — copiii nimărui — doar sunt copiii noștri ai tuturor — copiii neamului!

S'au alcătuit îndată comisii de doamne pentru aranjamentul acestei serbări, pe ziua de 31 August a. c. organizându-se în stil mare reprezentanța producției: dansuri naționale, cântece, tombole, flori și dans.

Reușita acestei serbări a fost completă, dispozițiile și familiaritate, indiferent de naționalitate, încât inițiativa înfrățirii tuturor realizată atât de splendid în ziua festivității caracterizează îndeajuns pe șefii armatei noastre: ca pe niște răspânditori de adevărată civilizație, ca infocați aderenți a tot ce se chiamă progres și umanitarism.

Beneficiul acestei serbări de 21,000 Cor. se va distribui orfanilor și văduvelor de război de către un comitet în proporția nevoilor lor. În numele locuitorilor din Reșița.

Un participant.

Colectă

pentru fondul zidirii bisericii catedrale din Cluj

Transport din Tel. Rom. Nr. 85	Cor.	46,500
1. «Vatra», institut de credit, Cluj	„	10,000
2. «Lumina», institut de credit Sibiu	„	2,000
3. Preotul Ioan Romoșan	„	200
4. Ioan Gruia, comerciant Sibiu	„	200
5. Virgil Nistor, secret. cons. Cluj	„	500
Suma		Cor. 59,400

Colecta se continuă și atârână dela simțul de jertfă al credincioșilor bisericii noastre ca cât de curând să vedem noul sion românesc ortodox în cetatea Clujului.

Consistorul diecezan.

Nr. 13783/1919.

Aviz

Resortul Cultelor și al instrucțiunii publice a admis pentru anul școlar 1919/20 următoarele manuale didactice în școlile primare și normale înaintate spre aprobare:

I. Școli românești.

A. Manuale pentru școlile primare:

1. Istorie biblice de N. Crișmariu.
2. Catehism de N. Crișmariu.
3. Istorie biblice de N. Crișmariu.
4. Istorie biblice de Dr. Petru Barbu.
5. Simple istorioare religioase morale de Dr. Petru Barbu.
6. Catehism de Dr. P. Barbu.
7. Spice din istoria bisericii române ardelen de Dr. I. Lupaș.
8. Istorie biblice de Petru Popa.
9. Istoria biblică ediția tipografiei arhidiecezane.
10. Religiunea pentru școlile populare cl. II—IV. de I. Berescu și N. Aron.
11. Istorie biblice pentru anii II—IV. de G. Ludu și I. Dariu.
12. Catehism de D. Voniga.
13. Religiunea creștină de I. Popea.
14. Colecție de cântece și Cântări bisericești de N. Stoicoviciu.
15. Cărțile de cetire pentru cl. I—VI de Dr. I. Stroia și soții.
16. Cărțile de cetire pentru clasa I—VI de I. Vuia.
17. Cărțile de cetire pentru clasa I—VI de I. Moldovan și soții.
18. Abcdar de mai mulți preteni ai școlii.
19. Carte de cetire mai mulți preteni ai școlii.
20. Abcdar fonomic de G. Boeriu și G. Codrea.
21. Abcdar fonomic de Iosif Moldovan.
22. Abcdar de G. Muntean și G. Precup.
23. Carte de învățătură pentru școlile de repetiție de I. Vuia.
24. Aritmetica pentru cl. II—IV. de V. Suciu.
25. Aritmetica pentru cl. II—IV. de I. Vuia.
26. Aritmetica și Geometria pentru cl. V—VI. de I. Vuia.
27. Fizică și chimie de A. Ciortea și T. Blaga.

28. Fizică și chimie de I. Vuia.
29. Chimie și Fizică de Emil Viciu.
30. Istoria naturală de I. Vuia.
31. Curs de Economie de I. Georgescu.
32. Curs de Economie de G. Chelariu.
33. Curs practic de Economie națională de I. Vuia.
34. Carte de Economie pentru cl. V—VI de băieți de N. Pop.
35. Carte de Economie pentru cl. V—VI de fete de N. Pop.

Pe lângă acestea se pot folosi ori ce manuale aprobate din vechiul regat.

B. În școlile normale se recomandă spre întrebuințare manualele a căror listă se află în Nr. 1—2 al Revistei Uniunii profesorilor.

II. Pentru școlile străine primare și normale se admit în mod excepțional manualele didactice vechi, cari nu sunt în contradicție flagrantă cu concepția noului stat românesc cu adausul, că în locul Geografiei, Istoriei și Constituției ungurești se va propune Geografia, Istoria și Constituția României conform planului de învățământ oficial.

Sibiu, 16 Septembrie 1919.

Șeful resortului: Branisce.

Știrile zilei

Aviz. Direcțiunea școlii civile de stat din Sibiu aduce la cunoștință publică, că prelegerile se încep în 1 Octombrie.

Aviz. Din partea Direcțiunii școlilor primare de stat din Sibiu se aduce la cunoștință publică, că prelegerile se vor începe în 1 Oct. a. c. st. n.

Aviz. În atențiunea elevilor cursului de Surori de Ocrotire Cluj. Afară de obiectele amintite în publicațiunea trecută va aduce fiecare elevă și un *lavoir* (lighian) *Biroul Central al Surorilor de Ocrotire*.

Aviz. Inscriverile la liceul clasic și școlile reale gr.-or. române din Brașov se încep în 26 Septembrie n. Esamenele particulare și de corigență încep în 22 Sept.; examenul de maturitate în scris în 29 Sept.; iar cel verbal în 7 și 8 Octombrie n. *Direcțiunea școlilor secundare gr.-or. române din Brașov*.

Aviz. Cu începerea anului școlar curent în Sibiu se va deschide un curs comercial superior de un an.

Se vor primi fete și băieți, cari au absolvat clasa a IV. civilă, liceală sau reală.

Inscriveri se fac zilnic la direcțiunea școlii civile de stat (Strada Urezului Nr 13).

Nr. 13859.

Notă oficială

Resortul de Culte și instrucțiune publică aduce la cunoștință că în toate școlile normale din vechiul Regat s'a rezervat pentru elevi români din Ardeal, Banat și părțile ungurene câte un loc de bursier. Cei ce reflectează la aceste burse să-și înainteze la acest Resort de urgență cel mult până la 1 Octombrie 1919 petiția cu următoarele acte: extras de naștere, certificat de naționalitate și cel de studii. (absolvența școlii primare).

Informațiuni se dau la Secția VI-a învățământul primar și normal.

Sibiu, 22 Septembrie 1919.

Șeful resortului: Branisce.

Nr. 13524.

Anunț

În Secția normală a Azilului «Elena Doamna» din București s'au rezervat pentru Ardeal 5 locuri de bursiere. La aceste locuri pot reflecta fete sărace absolvente a școlii primare cu nota eminent.

Petițiile însoțite de documente: atestatul de paupertate și certificatul școlar sunt a se trimite până la 1 Octombrie 1919 la Ministerul de Culte și Instrucțiune publică din București.

Sibiu, 22 Septembrie 1919.

Șeful resortului: Branisce.

„ARDELEANA“

institut de credit și economii, societate pe acțiuni în Orăștie.

PROSPECT

Adunarea generală extraordinară a institutului de credit și economii «Ardeleana» în Orăștie, ținută la 8 Septembrie 1919, a decis cu unanimitate urcarea capitalului pe lângă următoarele condițiuni:

1. Capitalul social se urcă de la 1.000.000 coroane la 2.000.000 coroane emițându-se 10.000 bucăți acțiuni nouă.
2. Acționarii vechi au drept să opteze până la 1 Decembrie 1919 atâtea acțiuni nouă câte acțiuni vechi au din emisiunile anterioare scrise pe numele lor.
3. Cursul de emisiune pentru acțiunile optate de acționarii vechi se stabilește cu suma de 180 coroane, din cari 100 coroane trec la capitalul social, iar 80 coroane la fondul special de rezervă.
4. Pe lângă acțiunile optate conform punctului anterior se emit și acțiuni cu cursul de 300 coroane, din cari 100 coroane pentru capitalul social, iar 200 coroane pentru fondul special de rezervă. Astfel de acțiuni se vor vinde atât vechilor acționari, cât și la neacționari.
5. Vechii acționari au să anunțe de-odată cu acțiunile optate conform punctului 2 câte acțiuni vor să aibă cu cursul urcat de 300 coroane. Neacționarii au să arate până la 1 Decembrie 1919 câte acțiuni voiesc să cumpere cu acelaș curs.
6. Direcțiunea se autorizează ca în cazul când s'ar subscrie mai multe acțiuni de câte li stau la dispoziție din emisiunea prezentă să reducă proporțional numărul acțiunilor subscrise pe baza acestui prospect, sau dacă va afla de bine să propună adunării generale ordinare proxime sporirea capitalului la suma subscrisă. Eventuala reducere se va face în primul rând dintre acțiunile optate de neacționari, iar sumele plătite se vor restitui celor în drept fără dobândă.
7. Acțiunile se vor plăti în următoarele rate:
  - a) la optare 25%,
  - b) până la 1 Martie 1920, 25%,
  - c) până la 1 Iunie 1920, 25%,
  - d) până la 1 Septembrie 1920, 25%.

Prețul întreg se poate plăti și de-odată.

7. Pentru ratele ce se plătesc la termen institutul bonifică 3%, după cele neplătite la timp se socotesc 5% interese de întârziere.

Toate acțiunile din emisiunea prezentă participă la dividenda anului 1921 în proporție egală cu acțiunile vechi.

Acțiunile nouă se vor extrada cu data de 1 Ianuarie 1921.

8. Acționarii cari până la termenul fixat nu au optat își perd dreptul de prioritate la subscriere.

Față cu acționarii cari nu și-au plătit ratele la termen se aplică dispozițiile din statute.

9. Ca locuri de subscriere și de plată se designează:

1. Pentru Transilvania: a) Centrala și filialele institutului «Ardeleana» b) toate băncile românești membre la «Solidaritatea», c) pentru vechiul regat: «Banca Românească» din București.

Orăștie, 8 Septembrie 1919.

„ARDELEANA“ institut de credit și economii, societate pe acțiuni în Orăștie.

Dr. Aurel Vlad m. p.,
președinte.

Dr. Oct. Sglimbea m. p.,
director executiv.

- Notă. 1. Capitalul social de prezent e . . . . . Cor. 1.000.000
2. Fondurile la finea anului 1918 au fost . . . . . „ 1.085.000
3. Starea depunerilor la finea anului 1918 a fost . . . . . „ 5.238.000
4. Declarațiile de optare se fac prin subscrierea coalei de subscriere alăturată la prospect.
5. Acțiunile vechi fiind nominative și ușor de controlat vor trebui prezentate la optare numai în cazul când le va cere direcțiunea.

Institutul Societății Ortodoxe

Institutul de fete al Societății «Ortodoxe Naționale a Femeilor Române» din Iași unul din cele mai vechi și mai renumite din Țară, cuprinzând: cursul primar, cursul liceal, după programa statului; cursul umanitar, cu programă specială, pentru elevele care nu trec la examen de stat — face cunoscut că redeschide cursurile, viitorului an școlar, în ziua de 20 Septembrie a. c.

Institutul e pus sub supravegherea unui comitet, compus din următoarele persoane:

Președinte de onoare: I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Președintă activă Principesa Olga M. Sturza.

Membre: d-nele Maria Climescu, Maria Crupenschi, Aneta Cosmovici, Sanda Filitti, Cecilia Liciu, Maria Livescu, Elena Leca, Meleghi, Alexandrina Nicolau, Alexandrina Praja, Aspazia Rășcanu, Ana Racoviță, Sofia Sculy, Eliza Văleanu.

Membri d-nii: Inginer Botez, profesor A. C. Cuza, Constantin Climescu, Neculai Crupenschi, Constantin Marinescu, Părintele I. Țincoacă și profesor I. Ursu.

Rezultatele deplin mulțumitoare ale fiecărui sfârșit de an recomandă de la sine buna îngrijire, educațiunea aleasă și instrucțiunea solidă, ce dobândesc elevele în acest institut.

Nr. (304) 1—2

Direcțiunea.

Nr. 207/919.

(282) 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala noastră confesională din **Ida mare**, protopresb. Bistriței, prin aceasta se escrie concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în «Telegraful Român.»

Emolumentele împreună cu acest post sunt: 1. Salar după lege 600 Cor. dela biserică iar restul întregire dela stat, care se va cere pe baza documentelor celui ales.

2. Cortel în natură în edificiul școalei, lemne de foc precum și grădină corespunzătoare și rebonificarea speselor la conferențele învățărești tractuale.

Reflectanții la acest post, cari vor trebui să instrueze elevii și în cântările bisericesti și să-i conducă la biserică în Dumineci și sărbători își vor înainta cererile documentate conform regulamentului la oficiul protopresb. a Bistriței și să pot prezenta, înainte de alegere și în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Bistrița, 29 August (11 Sept.) 1919.

Oficiul protopresb. ort. rom. în conțelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu,
protopresb.

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățărești dela școalele confesionale din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în «Tel. Rom.»

1. **Bucium-Cerb**, cu salar de 400 coroane din repartiție, cvartir și grădina în natură.

2. **Bucium Muntari**, cu salar de 600 cor din repartiție, cvartir și grădina în natură.

3. **Bucium-Poeni**, cu salar de 800 cor. dela biserică, cvartir și grădina în natură și lemne de foc.

4. **Buninginea**, cu salar de 600 cor. din repartiție, cvartir și grădina în natură.

5. **Cărpiniș**, cu salar de 1000 cor. dela biserică cvartir și grădina în natură.

6. **Ciuruleasa**, cu salar de 600 cor. din repartiție, cvartir în natură, relut de grădină 20 coroane și 2 stângini de lemne de foc.

7. **Șohar**, cu salar de 400 cor. din repartiție, cvartir și grădina în natură și 2 stângini lemne de foc.

8. **Valea Dosului**, cu salar de 800 cor. din repartiție, relut de cvartir și grădină.

Întregirea de salar pentru toate posturile se va cere dela stat.

Învățătorii aleși sânt dator a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei la sf. liturghie.

Cererile să se înainteze subsemnatului oficiu în termenul arătat și să se prezinte în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 26 August 1919.

Oficiul protopresbiteral ort. român al tracului Abrud.

Petru Popovici,
protopresbiter.

Nr. 298/protop. 1919.

(280) 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învățători la școalele confesionale din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Tel. Rom.»

1. **Moșna**, cu salar de 408 cor. dela comuna bisericească, restul întregire dela stat. Cvarțir în edificiul școalei și grădină în natură.

2. **Chesler**, cu salar dela comuna bisericească (repartiție) 400 cor; și dela Prea Ven. Consistoriu arhid. 200 cor; restul întregire dela stat cvartir în natură și relut de grădină 20 cor.

3. **Hașag**, cu salar de 600 cor. dela bisericile ambelor confesiuni, restul întregire dela stat cvartir în edificiul școalei și grădină în natură eventual relut de grădină 20 cor.

4. **Hoghilag**, cu salar de 400 cor. dela comuna bisericească și 200 cor. dela Prea Ven. Consistoriu arhid; restul întregire dela stat, cvartir în edificiul școalei și grădină în natură.

În comene Chesler și Hoghilag învățătorul este îndatorat a îndeplini și serviciul de cantor.

Învățătorii aleși pe lângă îndatoririle prescrise de normele în vigoare, sunt datori să instrueze și în școala de repetiție, iar în Dumineci și sărbători să conducă copiii la biserică și să cânte cu ei la sf. liturghie.

Concurenții au să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare în termenul arătat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântări.

Mediaș, la 25 August v. 1919.

Oficiul protopresbiteral, gr. or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mireea,
protopop.

Doi băieți

cu școală românească și deplin sănătoși se primesc imediat ca elevi în Tipografia arhidiecezană din Sibiu.